

Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad y Cyfarfod:	17 Chwefror 2015
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Y Cyngorydd Hugh Irving / Phil Gilroy
Awdur yr Adroddiad:	John Sweeney / Stephen Convill
Teitl:	Gweithredu Deddf Tai Cymru 2014

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad hwn yn ymwneud â gofyniad a osodir ar y Cyngor gan Lywodraeth Cymru i benderfynu pa grwpiau o bobl ddigartref y byddant yn cymhwyso'r prawf "digartref yn fwriadol", pan ddaw Deddf Tai (Cymru) 2014 i rym yn Ebrill 2015.

Yn ei hanfod, mae diffiniad o fod yn ddigartref yn fwriadol o dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014 yn effeithiol yr un fath â'r hyn a geir yn y ddeddfwriaeth bresennol (Deddf Digartrefedd 2002); sy'n datgan

"a person becomes homeless intentionally or threatened with homelessness intentionally if:

- the person does or fails to do anything in consequence of which the person ceases to occupy accommodation (or the likely result of which is that the person will be forced to leave accommodation)*
- the accommodation is available for the person's occupation; and it would have been reasonable for the person to continue to occupy the accommodation"*

Fodd bynnag, ni ddylid trin gweithred neu anwaith a wnaed yn ddidwyll gan rywun nad oedd yn ymwybodol o unrhyw ffaith berthnasol, yn fwriadol.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

I ofyn bod y Cabinet yn gwneud penderfyniad o fewn yr amserlen a ragnodwyd (Atodiad 1) ar bwy y bydd Cyngor Sir Ddinbych yn cymhwyso'r prawf o "fwriadoldeb".

Y cartrefi y gellir cymhwyso'r "prawf bwriadoldeb" yw ble mae'r cartref;

- Yn cynnwys plant dibynnol neu fenyw feichiog
- Yn ddiameddiffyn oherwydd henaint
- Yn ddiameddiffyn oherwydd anabledau corfforol neu salwch meddwl / anabledau dysgu
- Yn ddiameddiffyn oherwydd eu bod yn ymadawr gofal / neu'n berson ifanc mewn perygl arbennig o gam-fanteisio rhywiol neu ariannol (18-20 mlwydd oed)
- Yn ddiameddiffyn oherwydd eu bod yn 16 neu 17 mlwydd oed
- Yn ddiameddiffyn oherwydd eu bod yn dianc rhag trais yn y cartref / camdriniaeth neu fygythiad o drais
- Yn ddiameddiffyn oherwydd eu bod yn gadael y lluoedd arfog

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod yr Aelodau'n cytuno nad yw Cyngor Sir Ddinbych yn eithrio unrhyw un o'r grwpiau a enwir o dan adran 2 yr adroddiad hwn, ond yn hytrach yn parhau i gymhwyso'r "prawf bwriadoldeb" i bob un ohonynt, a chyhoeddi ei fwriad i wneud hynny yn unol â chyfarwyddyd Llywodraeth Cymru (Atodiad 1).

Sylwer: Bydd methiant i wneud penderfyniad a rhoi cyhoeddusrwydd i hyn o fewn y ffrâm amser penodedig (Atodiad 1) yn golygu na fydd gan y Cyngor unrhyw ddisgresiwn dros gymhwyso'r "prawf bwriadoldeb" o dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014 hy, ni fydd yn gallu cymhwyso'r "prawf", a gallai hyn fod yn ffactor risg sylweddol, fel yr amlinellir yn yr adroddiad hwn.

4. Manylion yr Adroddiad

- 4.1 Roedd Llywodraeth Cymru wedi ystyried gwahardd y prawf "bwriadoldeb" o'r Ddeddf Tai (Cymru) 2014. Y rhesymeg y tu ôl i'r dull yma o feddwl yw bod gan lawer o gartrefi sy'n benderfynol o fod yn ddigartref yn fwriadol yn aml anghenion cymorth sylweddol heb eu bodloni, a gall peidio â'u darparu â llety sefydlog a mynd i'r afael â'r anghenion hyn effeithio'n sylweddol ar yr aelwyd a'r pwrs cyhoeddus mewn meysydd megis gwasanaethau cymdeithasol, y system cyfiawnder troseddol (gan gynnwys yr heddlu a'r gwasanaeth prawf), gwasanaethau iechyd a sefydliadau gwirfoddol.
- 4.2 Yn y tymor hir, mae Llywodraeth Cymru wedi addo cael gwared ar y prawf bwriadoldeb i bob teulu. Rhagwelir y bydd hyn yn digwydd o fis Ebrill 2019. Gan mai Swyddogion y Cyngor fydd â chyfrifoldeb am y maes gwaith hwn, rydym yn gefnogol i'r ymrwymiad tymor hir i gael gwared ar y "prawf". Fodd bynnag, am resymau ymarferol, ein barn ni ar hyn o bryd yw na fyddai'n amserol nac yn briodol i gael gwared arno o unrhyw grŵp unigol sy'n datgan eu bod yn ddigartref i Gyngor Sir Ddinbych wedi Ebrill 2015.
- 4.3 Trwy beidio â chael gwared ar y "prawf bwriadoldeb" ar hyn o bryd nid ydym yn argymhell cymryd agwedd ddeddfol a chosbol i aelwydydd digartref sydd wedi cael eu hystyried yn "ddigartref yn fwriadol"; eu troi i ffwrdd heb ddim mwy na chyngor sylfaenol. Yn hytrach, rydym yn argymhell sefyllfa dros dro rhwng nawr a chael gwared ar y "prawf bwriadoldeb" gan Lywodraeth Cymru yn y dyfodol, lle y defnyddir "prawf bwriadoldeb" mewn modd cadarnhaol i'w ddefnyddio, lle bo'n briodol, gan gydweithio gyda'r rhai "digartref yn fwriadol" er mwyn cydweithio â'r Cyngor i adnabod a mynd i'r afael â materion sy'n sail achosol i'w digartref neu fgythyad o fod yn ddigartref. Drwy ddatgan bod cartref yn "fwriadol yn ddigartref" rydym yn datgan nad oes gennym unrhyw ddyletswydd statudol i ddarparu cynnig o denantiaeth; ond gall hyn fod yn gychwyn ar drafodaeth onest am y ffactorau achosol a llunio Cynllun Tai Personol ffurfiol i'r afael â hwy yn gyfnewid bod y Cyngor yn defnyddio ei bwerau i'w galluogi i sicrhau llety yn y sector rhentu preifat.

(Noder; dan ein cynigion i gymryd lle'r Gwasanaeth Dewisiadau Tai a Digartrefedd bresennol gyda Gwasanaeth Datrysidiadau Tai, byddwn yn cydweithio'n llawer agosach gyda landlordiaid preifat i helpu i liniaru'r risg busnes iddynt wrth roi llety i deuluoedd digartref).

- 4.4 Caiff y cyfnod dros dro rhwng y daw Deddf Tai (Cymru) 2014 i rym yn Ebrill 2015 ac Ebrill 2109, y dyddiad y mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwmo i weithio tuag ato i gael gwared ar y "prawf bwriadoldeb" o'r ddeddfwriaeth, ei ddefnyddio gan Gyngor Sir Ddinbych i adeiladu ar y gwaith cadarnhaol a fydd yn cael ei wneud gyda chartrefi sydd yn "ddigartref yn fwriadol", fel yr amlinellir uchod, drwy weithio gydag asiantaethau partner - yn benodol comisiynwyr gwasanaethau Cefnogi Pobl, darparwyr gwasanaethau Cefnogi Pobl, gwasanaethau cymdeithasol i Blant ac Oedolion gan gynnwys "Tîm o Amgylch y Teulu", i ddatblygu fframwaith aml asiantaeth gydlynol ar gyfer cartrefi digartref sydd ag anghenion cymorth sydd heb eu bodloni.
- 4.5 Bydd gan y Tîm Datrysiadau Tai gyfrifoldebau ychwanegol sylweddol newydd pan ddaw'r "Ddeddf" newydd i rym, a fydd yn cymryd cryn amser i ymsefydlu. Byddai cael gwared ar y "prawf bwriadoldeb" naill ai'n llawn neu'n rhannol cyn bod fframwaith priodol ar waith yn golygu bod gan y Cyngor ddyletswydd i sicrhau llety ar gyfer cartrefi digartref gyda llawer o anghenion cefnogi heb eu bodloni, ond heb unrhyw fecanwaith i gael ymrwymiad gan y cartrefi i fynd i'r afael â ffactorau achosol eu digartrefedd neu eu bygwth â digartrefedd. Byddai hyn yn cynyddu'r risg busnes ar gyfer landlordiaid, ac yn cynyddu'r tebygolrwydd o chwalu tenantiaeth ac ailadrodd y cylch digartrefedd gyda chost ychwanegol i'r pwrs cyhoeddus.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y blaenoriaethau canlynol yn y Cynllun Corfforaethol:

- Mae pobl ddi-amddiffyn yn cael eu diogelu ac yn gallu byw mor annibynnol â phosibl;
- Sicrhau mynediad at dai o ansawdd da.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Ni fydd yna unrhyw gostau ychwanegol; ond dylai'r ffordd arfaethedig o weithio gyda chartrefi sydd "yn ddigartref yn fwriadol" gymryd y pwysau oddi ar wasanaethau eraill y Cyngor - yn benodol Gwasanaethau i Oedolion a Phlant.

Mae'r penderfyniad a argymhellir yn ymwneud â chadw'r sefyllfa bresennol ynghylch "digartrefedd bwriadol" a bydd unrhyw gostau sy'n ymwneud â galluogi cartref "ddigartref yn fwriadol" i gael mynediad at denantiaeth breifat yn cael ei gynnwys o fewn y gyllideb ar gyfer y Tîm Datrysiadau Tai.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb (AEC) a gynhaliwyd ar y penderfyniad?

Yr argymhelliad yw peidio â gwneud unrhyw newid i'r polisi presennol, felly nid oes angen Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

Y cyngor gan y Gwasanaethau Democraataidd yw nad oes angen ymgynghori ag Archwilio.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Nid oes goblygiadau ariannol arwyddocaol o ganlyniad i'r adroddiad hwn.

10. Pa risgiau sydd yna, ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Derbyn nad yw'r penderfyniad a argymhellir yn cyflwyno unrhyw risg.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Deddf Tai (Cymru) 2014: Rhan 2 Digartrefedd: a 78. Penderfynu i roi sylw i fwriadoldeb.

Deddf Llywodraeth Leol 1972: a 111